

ZPRAVODAJ 1996/2

NOVÁ EXPOZICE V KLAUSOVÉ SYNAGOZE

V březnu 1996 byla nákladem 4,5 milionu Kč úspěšně ukončena rekonstrukce barokní Klausové synagogy z roku 1694. Při stavebních pracích byly odhaleny základy původní bimy (řečniště) a dlažby, které byly zakonzervovány a zakomponovány do výstavního prostoru. Následujícího měsíce – 29. dubna Židovské muzeum v synagoze slavnostně otevřelo trvalou expozici Židovské tradice a zvyky zaměřenou na synagogu a svátky. Expozice uvádí návštěvníky do světa judaismu výkladem podstaty tohoto nejstaršího monoteistického náboženství a vymezením jeho základních pramenů. V dalších částech expozice se zájemci mohou seznámit s postavením synagogy v náboženském a společenském životě Židů a s významem a historickými souvislostmi jednotlivých svátků, mezi nimiž je zvláště sobota jako jeden ze základních prvků židovské tradice. Jednotlivé svátky, které tvoří uzavřený tematický celek, jsou přiblíženy liturgickými knihami, bohoslužebnými předměty, starými rytinami a obrazy a doplněny vysvětlujícím textem. Exponáty mají jedinečnou historickou a uměleckou hodnotu ať již jde o drobné stříbrné předměty jako jsou např. štíty na Tóru z 18. nebo 19. století nebo ukazovátko na Tóru kombinované s kořenkou z druhé pol. 18. století. Vzácné jsou i opony na schránku s Tórou ze 17. a 18. století, mezi nimiž vyniká zejména opona z r. 1695 darovaná známým sběratelem hebrejských knih a rukopisů Davidem Oppenheimem. Všechny vystavené předměty jsou ze sbírek Židovského muzea v Praze, část z nich byla součástí původního vybavení Klausové synagogy, část pochází z různých synagog v Čechách a na Moravě.

KATALOG ŽIDOVSKÝCH OBCÍ

Roku 1995 Židovské muzeum zahájilo práci na dlouhodobém úkolu s prozatímním názvem „Katalog židovských obcí“. V rámci tohoto programu by měly být v počítači postupně soustředěny všechny dostupné informace týkající se dějin a památek jednotlivých náboženských obcí a modlitebních spolků, které v minulosti existovaly na území dnešní České republiky. U každé obce z více než 600 lokalit by měly být jednotným způsobem registrovány např. tyto údaje: nejstarší zmínky o židovském osídlení, výsledky všech sčítání Židů (sčítání obyvatelstva), povolání v různých obdobích, vyskytující se příjmení rodin, vývoj náboženské obce (včetně jejích orgánů a institucí, jmen rabínů, kantorů a dalších funkcionářů), přehled jiných významných osobností obce, vývoj a rozsah židovského sídelního okrsku, období nacismu a event. zánik židovského osídlení, historie a popis jednotlivých synagog a modliteben, další významné budovy, historie a vývoj jednotlivých hřbitovů, sbírkové předměty z dané obce, uložené v Židovském muzeu i v dalších tuzemských i zahraničních sbírkách, archiválie uložené v Židovském muzeu i v jiných archivech a muzeích, ikonografie k historii a topografii obce, literatura a prameny (včetně bibliografie článků).

Důležitou součástí tohoto programu, jehož realizací byl pověřen Jiří Fiedler, je také sestavení co nejúplnějšího abecedního rejstříku názvů obcí, který umožní rychlé vyhledání každé lokality.

Z EXPONÁTŮ V MAISELOVĚ SYNAGOZE

Pro stálou expozici v Maiselově synagoze, věnovanou dějinám Židů v Čechách a na Moravě v období od 10. do 18. století, byl vybrán jako jeden z exponátů, dokumentujících počátek 16. století, také praporec šlomo Molcha. Praporec společně s obřadním rouchem tohoto kabalisty a pseudomesiáše (nar. kolem 1500 v Lisabonu) se dostal do Prahy a posléze do Židovského muzea spletitou, dodnes ne zcela objasněnou cestou. Jisté je, že tyto relikvie (šlomo Molcho byl upálen v Řezně roku 1532) přechovávala rodina Horowitzů v pražské Pinkasově synagoze.

Hedvábný praporec oboustranně vyšíváný texty vybraných veršů ze Žalmů, památku velmi vzácnou a křehkou, nebylo možné umístit do expozice v originále. Bylo proto třeba pořídit kopii. Nabízelo se vytvoření přesné repliky shodnou technikou, ale to by představovalo neúměrně vysoký finanční náklad. Muzeum proto dohodlo s renomovanou restaurátorskou a textilní výtvarnicí V. šolcovou, že provede kopii praporce technikou xerotisku. Již předběžné zkoušky ukázaly, že tímto způsobem provedená kopie zachovává všechny jemné detaily původního praporu i výšivky písma. Xerotisky byly provedeny podle barevných fotografií, počítačem zvětšeny do odpovídající velikosti a v nažehlovacím stroji nažehleny na bavlněnou tkaninu - batist. Obě části praporce byly sešity hedvábnou, neutrálně obarvenou krepelinou, výšivka písmen byla zvýrazněna kolorováním; šrafováním polosuchým štětcem akvarelovými barvami. Na rubových krajích praporu byly nažehleny pruhy vliselinu a takto zpevněný tisk okrajových třásní byl pak vystřihán tvarováním.

Využití nové technologie přineslo velmi dobrý výsledek - kopie se stala v expozici velmi hodnotným a originálu věrným zástupcem. Navíc muzeum pořídilo ještě druhou kopii, kterou bude moci zapůjčovat pro konkrétní tematicky zaměřené výstavní příležitosti.

KLAUSOVÁ SYNAGOGA – NOVÉ VÝSTAVY PŘÍBĚH ŽIDOVSKÉHO MUzea V PRAZE

V červnu 1996 byla otevřena výstava věnovaná historii Židovského muzea v Praze. Zachycuje jeho založení dr. S. Hugo Liebenem v roce 1906, budování sbírek muzea včetně jejich rozšíření za tragických okolností druhé světové války v letech 1942-44 i znovuotevření muzea právě před 50 lety, v roce 1946. Na výstavě jsou zpřístupněny mnohé málo známé předměty a dokumenty ze sbírek muzea. Hlavním záměrem je především dokumentovat život a úsilí zakladatelů a tvůrců instituce, z nichž mnozí se stali oběťmi válečné perzekuce, a jejichž dílu dosud nebyla věnována dostatečná pozornost. Výstava chce vyjádřit úctu a uznání těmto osobnostem a připomenout jejich odkaz, na který se i dnešní muzeum snaží navazovat.

HISTORISMUS NA SYNAGOGÁLNÍCH TEXTILIÍCH 19. a poč. 20. STOLETÍ

Výstava se bude konat v září a říjnu 1996 u příležitosti konání mezinárodního symposia ICOM (International Council of Museums) v Praze. Bude obsahovat výběr vzácných chrámových opon a pláštíků na Tóru ze sbírek Židovského muzea v Praze, které se vrací k ornamentice gotické, renesanční, barokní a rokokové a navazují současně na tradiční řešení synagogálních textilií.

RUTH LEVIN „Mír pouště“

Výstavou svých posledních akvarelů a obrazů se známá izraelská malířka Ruth Levin opět vrací do svého rodného města. Z Prahy odešla v roce 1935 s rodinou do Palestiny, později studovala malířství v Jeruzalémě, Londýně a Paříži. Dnes je její dílo zastoupeno v četných soukromých i veřejných sbírkách v Izraeli, USA, Evropě a Austrálii. Výstava, která bude zahájena v listopadu 1996, zahrnuje obrazy s motivy z Judských hor, okolí Mrtvého moře, Negevu, Sinaje, ale také z Jordánska a Egypta, díla inspirovaná fascinující atmosférou pouště, jasným světlem a bohatstvím odstínů.

SVITKY TÓRY Z ČESKOSLOVENSKA

V první polovině 60. let Československo předalo do Anglie více než 1500 svitků Tóry, které našly útočiště ve Westminsterské synagoze v Londýně. Svitky pocházely z nacisty zrušených židovských obcí Čech, Moravy a Slovenska a spolu s dalšími předměty z těchto obcí byly soustředěny do Centrálního židovského muzea zřízeného v Praze německou okupační správou.

Po provedeném průzkumu a restaurování tohoto vzácného materiálu, který zabezpečil pro tyto účely vytvořený výbor – Memorial Scrolls Committee, byly svitky poskytnuty jako trvalá zápůjčka významným institucím a židovským obcím po celém světě.

V nedávné době se na Židovské muzeum v Praze obrátilo několik židovských obcí, převážně ze Spojených států, které takový svitek Tóry z Československa dostaly do své péče. Projevily zájem dozvědět se více o historii i současné situaci místa, z něhož svitky pocházejí. Židovské muzeum v Praze pečuje o řadu synagogálních předmětů, které mají shodný původ jako uvedené svitky Tóry. Muzeum by v této souvislosti velice rádo navázalo kontakt i s dalšími židovskými obcemi ve světě, které se ujaly péče o tyto svitky nebo jiné předměty ze zrušených českých a moravských synagog. Přivítá jakékoli informace, které mu umožní sledovat další osudy tohoto dědictví.

SPONZORSTVÍ

Muzeum navázalo úspěšnou spolupráci s nadací The Rich Foundation se sídlem v Paříži (výkonný ředitel Avner Azulay), která významným dílem přispěla k realizaci některých projektů muzea důležitých pro jeho další činnost. The Rich Foundation se mj. podílela na financování studijního pobytu pracovníka muzea - kurátora stříbra na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě a rovněž tak na vypracování projektu zdokonalení počítačového systému muzea. V nedávné době nadace spolufinancovala zakoupení knihovnického programu Aleph (dodavatelem je izraelská firma Ex Libris), který bude mít velký význam pro zkvalitnění služeb poskytovaných knihovnou muzea širokému okruhu zájemců z České republiky i ze zahraničí.

90.VÝROČÍ ZALOŽENÍ MUZEA

V letošním roce slaví Židovské muzeum v Praze, které se během své existence zařadilo mezi nejvýznamnější instituce tohoto druhu na světě, 90 let existence. Kromě výstavy připravené k tomuto výročí v Klausově synagoze bude 29. srpna

uspořádána slavnostní večeře a 30. srpna proběhne ve Vzdělávacím a kulturním centru muzea jednodenní seminář s mezinárodní účastí. Účast na oslavách přislíbil prezident ČR Václav Havel a řada dalších významných představitelů politického a kulturního života z České republiky i zahraničí.

PINKASOVA SYNAGOGA

Za účasti velvyslanců USA, SRN, Rakouska a zástupců velvyslanectví Izraele byl na Jom ha-šoa 16. dubna 1996 zpřístupněn v Pinkasově synagoze nově rekonstruovaný Památník více než 77 000 českých obětí holocaustu. Práce byly zahájeny v roce 1992 a ukončeny v březnu 1996.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY V MUZEU

V lednu 1996 uskutečnil prezident Izraele Ezer Weizmann s chotí návštěvu České republiky. Při této příležitosti rovněž navštívil Židovskou obec v Praze a paní Weizmannová si prohlédla areál Židovského muzea.

Do Židovského muzea zavítal při své první návštěvě České republiky v květnu t.r. také nositel Nobelovy ceny míru Elie Wiesel.

SPOLEČNOST PŘÁTEL ŽIDOVSKÉHO MUZEA V PRAZE

V květnu 1996 byla v USA založena ve spolupráci s Project Judaica Foundation (prezident Mark Talisman) Společnost amerických přátel Židovského muzea v Praze. Veškeré informace o podmínkách členství a jeho výhodách lze získat na adrese:

Project Judaica Foundation,
900 Second Street, NE, Suite 205,
Washington D.C. 20002,
telefon: 001/202/0882, fax: /371 0898.

NOVÁ PRODEJNA V MAISELOVĚ SYNAGOZE

Židovské muzeum se snaží vyjít vstříc velkému zájmu návštěvníků o upomínkové předměty vážící se k židovské Praze. Navázalo proto spoluprací s anglickou firmou Museum Stores, která od června 1996 zajišťuje v prostorách Maiselovy synagogy provoz prodejny. Návštěvníci si mohou zakoupit vedle publikací, plakátů, pohlednic a dalšího obvyklého zboží také repliky vzácných sbírkových předmětů, mimo jiné velmi atraktivních pohárků, ručně vyšíváných pokrývek pro šabat na Pesach, sáčků na tefilin apod. Prodejna byla navíc rekonstruována tak, aby se zvýšila úroveň prodeje a zpříjemnil pobyt návštěvníkům.